

Briuselis, 2016 11 30
COM(2016) 860 final

ANNEX 1

PRIEDAS

Spartesnis švarios energijos technologijų diegimas pastatuose

prie

**EUROPOS KOMISIJOS KOMUNIKATO EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI,
EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI, REGIONŲ
KOMITETUI IR EUROPOS INVESTICIJŲ BANKUI**

Švari energija visiems europiečiams

Šiandien Komisijos paskelbtoje iniciatyvoje pripažįstamas itin svarbus pastatų vaidmuo užtikrinant Europos perėjimą prie švarios energijos.

Iniciatyva, kurioje dėmesys sutelkiamas į mūsų gyvenamąsias ir darbo vietas, siekiama nustatyti visapusišką, integruotą strategiją, pagal kurią energijos vartojimo efektyvumui būtų teikiama pirmenybė, padedama ES užtikrinti pirmaujančią poziciją pasaulyje atsinaujinančiųjų energijos išteklių srityje ir sudaromos tinkamos sąlygos vartotojams, siekiant padėti valstybėms narėms pasiekti savo 2020 ir 2030 m. energetikos ir klimato politikos tikslus.

Tokios integruotos strategijos nauda yra aiški:

- sutelkti investicijas nacionaliniu, regioniniu ir vietos lygmenimis ir skatinti augimą bei darbo vietų kūrimą, kartu skatinant inovuoti ir ugdyti įgūdžius;
- sudaryti sąlygas taupyti energiją ir taip sumažinti eksploataavimo sąnaudas bei užtikrinti piliečiams sveikesnes gyvenimo ir darbo sąlygas;
- mažinti energijos nepriteklį, ypatingą dėmesį skiriant socialinio būsto ir viešųjų pastatų, kurių energijos vartojimo efektyvumas yra mažas, problemai spręsti;
- palaipsniui decentralizuoti Europos energetikos sistemą, pastatuose naudojant tvariąją energiją;
- pastatus sujungti su susietąja energijos, saugojimo, skaitmenine ir transporto sistema, kuri padės Europai įgyvendinti mažataršio judumo strategiją;
- suteikti galių namų ūkiams, įmonėms ir energijos bendruomenėms;
- prisidėti prie žiedinės ekonomikos kūrimo.

Vien statybų sektoriuje Europoje yra 18 mln. tiesioginių darbo vietų ir sukurama 9 proc. BVP¹.

Europos statybų sektorius turi galimybių padėti įveikti ne vieną ekonominį ir socialinį iššūkį, susijusį, kaip antai, su darbo vietų kūrimu ir ekonomikos augimu, didėjančia urbanizacija, socialiniais tinklais ir skaitmenine komunikacija, demografiniais pokyčiais ir globalizuotomis vertės grandinėmis, ekologinėmis problemomis, ir kartu įveikti su energetika ir klimato kaita susijusius iššūkius. Pastatai gali būti viena iš šio sektoriaus ir jo darbo jėgos modernizavimo varomųjų jėgų.

ES jau dabar pirmauja pasaulyje pastatų inovacijų sistemų srityje. Dar labiau sustiprinti šią pirmaujančią poziciją ir kuo labiau išnaudoti palankią reguliavimo sistemą galima integruojant energijos vartojimo efektyvumo, atsinaujinančiųjų išteklių energijos, energijos saugojimo sritis ir pastatus sujungiant su skaitmenine ir transporto sistemomis.

Šiuo metu pastatams tenka 40 proc. visos Europoje suvartojamos energijos. Maždaug 75 proc. pastatų energija vartojama neefektyviai. Šiuo metu per metus renovuojama 1 proc. pastatų. Jei ir toliau bus renovuojama tokiu pačiu tempu, prireiks maždaug šimto metų pastatų priklausomybei nuo iškastinio kuro panaikinti ir pasiekti žemą anglies dioksido lygį, koks yra išskiriamas moderniuose pastatuose².

¹ Europos Komisija, „Europos statybų sektorius – visuotinis partneris“, 2016 m.

² Pastatų energetinio naudingumo direktyvos pakeitimo poveikio vertinimas, SWD(2016) 414; taip pat žr. JRC ataskaitą „Energy Renovation: The Trump Card for the New Start for Europe“ („Energinė renovacija: naujos

Kad būtų išnaudotas tvariosios energijos potencialas pastatuose, reikia šalinti įvairias **socialines, finansines, technines kliūtis arba spręsti administracines problemas**. Pavyzdžiui, nors pastatai yra reguliariai prižiūrimi arba gerinami, dažnai investicijoms į tvariąją energiją neskiriama dėmesio, nes dėl kapitalo, kuris yra ribotas, varžomasi su kitomis reikmėmis, trūksta patikimos informacijos ir kvalifikuotų darbuotojų arba kyla abejonių dėl galimos naudos.

Be to, daugelis projektų rengėjų vis dar susiduria su kliūtimis norėdami padidinti būtinas pradines savo projektų išlaidas ir neturi prieigos prie patrauklių ir pakankamų finansavimo produktų rinkoje galimybių. Ši rinkos nepakankamumą iš esmės lemia nepakankamas finansuotojų ir investuotojų supratimas apie investicijų į tvariąją energetiką, ypač susijusių su energijos vartojimo efektyvumo didinimu, riziką, daugiopą naudą bei teikiamas verslo galimybes. Be to, įgyvendinimo išlaidas didina tai, kad investicijų apimtis yra nedidelė ir trūksta kompleksinių sprendimų, o dėl nepakankamų gebėjimų ir įgūdžių parengti bankams priimtinius projektus finansavimo paklausa yra maža.

Tvariosios energetikos politika turėtų padėti vartotojams lengviau imtis šių investicijų ir sukurti palankesnes investavimo sąlygas. Renovuodami savo namus vartotojai turėtų turėti galimybę pasirinkti veiksmingesnius sprendimus, pagrįstus skaidria, aiškia ir laiku gaunama informacija apie vartojimą ir susijusias sąnaudas. Renovuodamos viešuosius pastatus, tokius kaip ligoninės, mokyklos, socialinis būstas ar biurai, valdžios institucijos turėtų turėti galimybę naudotis patraukliais finansavimo sprendimais ir naujoviškais energetikos paslaugomis, pvz., sudaryti sutartis dėl energijos vartojimo efektyvumo.

Būtina ne tik sukurti tinkamą reguliavimo sistemą, visų pirma pagal pasiūlymą persvarstyti Energijos vartojimo efektyvumo direktyvą ir Europos pastatų energinio naudingumo direktyvą, bet ir imtis papildomų veiksmų siekiant paskatinti sparčius realiosios ekonomikos pokyčius ir dabar spręsti finansavimo klausimą.

1. Pažangus išmaniųjų pastatų finansavimas

Pastatų renovavimas užtikrinant tvariosios energijos vartojimą – tai sritis, kurioje projektų telkimas ir valstybės garantijos gali padaryti didžiulį poveikį. Pagal Investicijų planą Europai esminį vaidmenį pritraukiant privačių lėšų siekiant **didinti pastatų energijos vartojimo efektyvumą ir atsinaujinančiųjų išteklių energijos naudojimą** atlieka Europos strateginių investicijų fondas (ESIF) 2.0³.

Jau dabar energijos vartojimo efektyvumui ir atsinaujinantiesiems energijos ištekliams ESIF projektuose tenka svarbus vaidmuo. Pavyzdžiui, didžioji dalis iki šiol finansuoti patvirtintų energetikos projektų (kurie sudaro 22 proc. visų 154 mlrd. EUR vertės investicijų) yra susiję su energijos vartojimo efektyvumo sritimi ir atsinaujinančiosios energijos sektoriumi. Atsižvelgdama į ESIF sėkmę Komisija pasiūlė jo galiojimą pratęsti iki 2020 m. pabaigos ir reikalauti, kad **bent 40 proc. ESIF projektų**, susijusių su infrastruktūra ir inovacijomis, prisidėtų prie klimato, energetikos ir aplinkosaugos srities veiksmų atsižvelgiant į **21-osios Klimato kaitos konferencijos tikslus**. Tai puiki proga konkrečiais veiksmais pritraukti viešųjų ir privačiųjų lėšų siekiant paremti perėjimą prie mažo anglies dioksido kiekio technologijų žiedinės ekonomikos. Parama Europos strateginių investicijų fondo lėšomis gali

pradžios variklis Europoje“), kurią galima rasti <http://iet.jrc.ec.europa.eu/energyefficiency/publication/energy-renovation-trump-card-new-start-europe>.

³ Komunikatas „Europa vėl investuoja. Investicijų plano Europai rezultatų apžvalga ir tolesni veiksmai“, COM(2016) 359.

papildyti arba gali būti derinama su kitų ES fondų, be kita ko, Europos struktūrinių ir investicijų fondų, parama **dotacijų arba finansinių produktų** pavidalu.

2014–2020 m. laikotarpiu **Europos regioninės plėtros fondas ir Sanglaudos fondas** investuos 17 mlrd. EUR į energijos vartojimo efektyvumą viešuosiuose ir gyvenamuosiuose pastatuose bei įmonėse, ypatingą dėmesį skirdami MVĮ⁴. Tai tris kartus daugiau nei per ankstesnį laikotarpį ir tai patvirtina, jog valstybės narės ir regionai energijos vartojimo efektyvumui teikia didelę svarbą ir įsipareigoja jo siekti. Šios lėšos gali pritraukti daug didesnę nacionalinio viešojo ir privačiojo sektoriaus bendro finansavimo lėšų sumą, kuri galėtų siekti maždaug 27 mlrd. EUR⁵. Vienas iš Investicijų plano Europai tikslų yra bent jau padvigubinti Europos struktūrinių ir investicijų fondų finansinių priemonių naudojimą, siekiant sutelkti papildomą privačiojo sektoriaus finansavimą ir padėti sukurti gerai veikiančias rinkas. Valstybės narės ir regionai jau planuoja investuoti beveik 6,4 mlrd. EUR⁶ pagal finansines priemones siekiant anglies dioksido mažinimo tikslų, visų pirma energijos efektyvumo srityje – tai yra daugiau nei aštuonis kartus daugiau, palyginti su 2007–2013 m. laikotarpiu⁷.

Pagal Investicijų planą Europai ir Europos struktūrinius ir investicijų fondus Komisija pradės iniciatyvą siekdama toliau didinti viešojo sektoriaus subjektų, energetinių paslaugų bendrovių, MVĮ ir vidutinės kapitalizacijos įmonių bei namų ūkių investicijas į energijos vartojimo efektyvumo didinimą ir pažangiuosius pastatus. Glaudžiai bendradarbiaujant su Europos investicijų banku (EIB) ir valstybėmis narėmis pagal šią naują iniciatyvą iki 2020 m. gali būti **pritraukta dar 10 mlrd. EUR** viešųjų ir privačiųjų lėšų⁸ energijos vartojimo efektyvumui ir atsinaujinančiųjų energijos išteklių naudojimui didinti. Tai turėtų būti daroma per finansų tarpininkus ir nacionalines investicijų į energijos vartojimo efektyvumą platformas, siekiant sutelkti projektus, sumažinti investicijų į energijos vartojimo efektyvumą riziką ir optimizuoti viešųjų lėšų, įskaitant visų pirma Europos struktūrinių ir investicijų fondų lėšų, jas derinant su Europos strateginių investicijų fondo lėšomis, panaudojimą. Dar palankesnės sąlygos taip derinti lėšas (tai yra įmanoma jau šiuo metu) bus sudarytos siūlomais Finansinio reglamento ir Bendrųjų nuostatų reglamento⁹ pakeitimais. Valstybės narės, visų pirma tos, kuriose didesnis energijos intensyvumas ir kurios priklauso nuo išorės energijos, yra raginamos dalyvauti šioje iniciatyvoje ir prie jos prisidėti. Dalijimasis rizika tarp ES ir nacionalinių viešųjų ir privačiųjų lėšų fondų galutiniais paramos gavėjams suteiks patrauklesnių finansavimo galimybių. Be to, problemos sprendimas ES mastu teikia kelis reguliavimo ir administracinius privalumus, pavyzdžiui, susijusius su valstybės pagalba, viešaisiais pirkimais, bendro finansavimo įsipareigojimais, taip pat atskaitomybe ir *ex ante* vertinimais. Svarbu tai, kad, vertindama viešuosius finansus pagal Stabilumo ir augimo pakta, Komisija palankiai vertins ir valstybių narių vienkartinį įnašų į temines ar daugiašales investavimo platformas pagal ESIF¹⁰.

⁴ Pastaba. Be to, iš Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai (EŽŪFKP) ir Europos jūrų reikalų ir žuvininkystės fondo (EJRŽF), kurie taip pat yra ESI fondų dalis, skirta atitinkamai 870 mln. EUR ir 113 mln. EUR asignavimų.

⁵ Šiamata grindžiama 2014–2020 m. veiksmų programų teminio tikslo „remti perėjimą prie mažai anglies dioksido į aplinką išskiriančių technologijų ekonomikos visuose sektoriuose“ finansinėmis lentelėmis.

⁶ Įskaitant nacionalinį bendrą finansavimą.

⁷ Pirmoji metinė ESI fondų 2014–2020 m. finansinių priemonių pažangos suvestinė bus parengta iki 2016 m. lapkričio mėn. pabaigos.

⁸ Per pastaruosius 5 metus EIB energijos vartojimo efektyvumo sektoriui suteikė 10,5 mlrd. EUR.

⁹ COM(2016) 605, 2016 m. rugsėjo 14 d.

¹⁰ Žr. Komisijos pareiškimą dėl to, kaip ji vertina vienkartinį įnašų pagal ESIF iniciatyvą siekiant įgyvendinti Stabilumo ir augimo pakta, OL L 169, 2015 7 1, p. 38, taip pat žr. komunikatą „Geriausias pasinaudojimas lankstumu, kurį suteikia galiojančios Stabilumo ir augimo pakto taisyklės“, COM(2015) 12.

Didelė dalis šių lėšų bus naudojama miestuose ir regionuose – priimdami sprendimus, susijusius su statybų kodeksais ir miestų planavimu, vietos ir regionų subjektai atlieka labai svarbų vaidmenį remiant švarios energijos vartojimą pastatuose. Tokiomis iniciatyvomis kaip Merų paktas dėl klimato ir energetikos¹¹ miestai ir regionai raginami imtis veiksmų siekiant sumažinti išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį, didinti atsparumą ir užtikrinti prieigą prie švarios ir visiems įperkamos energijos.

I kriterijus. Veiksmingesnis viešojo finansavimo lėšų naudojimas

Tikslas – kuo geriau išnaudoti turimas viešojo finansavimo lėšas panaudojant finansines priemones, kuriomis šalinamos nustatytos rinkos nepakankamumo problemos, ir geriau skirstant dotacijas pažeidžiamiesiems vartotojams. Šiuo tikslu Komisija:

- a. **Sukurs** nacionalinėmis investavimo platformomis (atsižvelgiant į galimą regioninį aspektą) paremtus **tvartosios energijos finansavimo modelius**, parengtus kaip numatyta ESIF reglamente ir laikantis ES valstybės pagalbos taisyklių, siekiant pritraukti papildomą privatųjį finansavimą pastatams renovuoti.

Bankų vaidmuo finansuojant vartotojų ir įmonių investicijas ES yra svarbesnis nei kitose išsivysčiusios ekonomikos šalyse. Nors bankai vis aktyviau veikia naujosiose energetikos rinkose, ypač didelės apimties atsinaujinančios energijos rinkoje, jie retai energijos vartojimo efektyvumą laiko atskiru rinkos segmentu. Dėl to trūksta tinkamų ir prieinamų komercinių finansavimo produktų, skirtų investicijoms į energijos vartojimo efektyvumą ar atsinaujinančiųjų išteklių energijos naudojimą pastatuose didinti¹². Siekdama išspręsti šią problemą Komisija parengė novatorišką finansavimo schemą – Energijos vartojimo efektyvumo privataus finansavimo priemonę (EVEFPF), finansuojamą pagal programą LIFE ir valdomą EIB. Šios bandomosios schemos sėkmę įrodo daug didesnis, nei planuota iš pradžių, svertas poveikis, ir tai rodo investicijų į energijos vartojimo efektyvumą skatinimo potencialą, jei užtikrinamas dalijimasis rizika, teikiama techninė pagalba, o EIB teikia kredito linijas dalyvaujančioms finansų įstaigoms. Patirtis, įgyta įgyvendinant Energijos vartojimo efektyvumo privataus finansavimo priemonę, dar labiau paskatins per investavimo platformas derinti Europos strateginių investicijų fondo lėšas su kitais viešojo finansavimo šaltiniais, įskaitant, jei tinkama, Europos struktūriniais ir investicijų fondais¹³.

Remdamasi šia patirtimi Komisija remia **lanksčių energijos vartojimo efektyvumo ir atsinaujinančiųjų išteklių energijos finansavimo platformų** kūrimą nacionaliniu arba regioniniu lygmenimis. Per šias platformas gali būti teikiamos visapusiškos paslaugos ir sudarytos sąlygos vietos bankams, finansų tarpininkams, energetikos paslaugų įmonėms ar kitiems subjektams suteikti investicijas siekiant daugeliui galutinių paramos gavėjų suteikti patrauklius tvartosios energetikos finansavimo produktus platformose apimamose srityse¹⁴.

¹¹ http://www.covenantofmayors.eu/index_en.html

¹² Visų pirma investicijoms į šildymo ir aušinimo sprendimus, saulės baterijų plokštes ant stogų ir šilumos siurblius.

¹³ Neseniai priimtame Bendrojo reglamento pasiūlyme (COM(2016) 605) Komisija siūlo supaprastinti ESI fondų ir ESIF derinimo taisykles – tai leistų toliau kurti daugiau patogių naudoti modelių ir šablonų.

¹⁴ Šios platformos taip pat suteiks didesnę matomumą jose finansuojamiems projektams, kad būtų galima pasinaudoti atitinkamais ESIF teikiamais reguliavimo ir administraciniais privalumais.

Visų pirma subjektams, kurie nori finansuoti tvariosios energetikos investicijų portfelius, gali būti siūlomos trys viena kitą papildančios priemonės:

- patobulintas EIB skolos finansavimas iš Europos strateginių investicijų fondo, siekiant padidinti tų subjektų finansavimo pajėgumą (tai sustiprintų dėmesį į tvariosios energijos naudojimą pastatuose pagal Europos strateginių investicijų fondą 2.0);
- rizikos pasidalijimo mechanizmas, kuriuo siekiama sumažinti portfelinių investicijų į tvariosios energiją naudojimą pastatuose riziką ir sudaryti patrauklesnes skolinimo galutiniais paramos gavėjams sąlygas. Šis mechanizmas galėtų būti naudojamas kartu su vietoje prieinamais fondais, be kita ko, Europos struktūrinių ir investicijų fondais;
- techninė patirtis ir pagalba siekiant vykdyti skolinimo programas, parengtas bendradarbiaujant su Europos investavimo konsultacijų centru (be kita ko, pagal tokias priemones kaip ELENA, JASPERS, „fi-compass“¹⁵), ir naudojant kitus nacionalinius arba regioninius finansavimo šaltinius.

Siekdama paremti šio modelio ir kitų susijusių tvariosios energetikos priemonių diegimą Komisija ištirs galimybes perskirstyti turimas ES lėšas, pavyzdžiui, techninei pagalbai.

- b. Energinio naudingumo principu grindžiamos sutartys.** Energinio naudingumo principu grindžiamų sutarčių vaidmuo didinant vartojimo efektyvumą viešuosiuose pastatuose turi didėti, nes jomis kompleksiskai sprendžiami renovacijos klausimai, įskaitant finansavimą, darbų atlikimą ir energijos valdymą. Tam tikromis aplinkybėmis jos taip pat gali sudaryti sąlygas investuoti į energijos vartojimo efektyvumą nedidinant valstybės skolos, o tai yra labai svarbu su biudžeto apribojimais susiduriančioms vyriausybėms ir vietos bei regionų valdžios institucijoms, visų pirma kiek tai susiję su socialiniu būstu, ligoninėmis ar mokyklomis. Viešojo sektoriaus investicijų ir turto renovavimo statistinio vertinimo taisyklės turėtų būti skaidrios ir aiškios, siekiant palengvinti energijos vartojimo efektyvumą didinančias investicijas į viešąjį turtą. Eurostatas išnagrinės, kaip spręsti su energijos vartojimo efektyvumu susijusių investicijų poveikio valstybės skolai ir deficitui klausimą. Komisija, glaudžiai bendradarbiaudama su valstybėmis narėmis, nagrinėja viešojo sektoriaus apskaitos taisyklių poveikį sutarčių dėl energijos vartojimo efektyvumo rinkai ir atitinkamai iki 2017 m. pavasario pabaigos atnaujins savo gaires dėl tokių partnerysčių statistinio vertinimo.
- c. Pagalbos viešųjų fondų valdytojams kuriant ir diegiant finansines priemones teikimas.** Be paramos, teikiamos per Europos investavimo konsultacijų centrą, „fi-compass“ arba Energijos ir valdymo institucijų tinklą, Komisija surengs keletą regioninių gebėjimų stiprinimo renginių, kuriuose dalyvaus pagrindiniai sprendimų priėmėjai ir suinteresuotieji subjektai. Pirmasis Baltijos regionui skirtas seminaras įvyko šių metų lapkričio mėn. Rygoje.
- d. Be to, Komisija parengė lengvai pritaikomą modelį, skirtą Europos struktūrinių ir investicijų fondų finansinių priemonių daliai didinti – parengtą naudoti**

¹⁵ Europos struktūrinių ir investicijų fondų (ESI fondų) konsultavimo finansinių priemonių klausimais platforma „fi-compass“ yra skirta padėti ESI fondų valdymo institucijoms ir kitiems suinteresuotiesiems subjektams, jiems teikiant praktinių žinių ir mokymosi apie finansines priemones galimybių. <https://www.fi-compass.eu/>

energijos vartojimo efektyvumo priemonę. Valstybės narės aktyviai rengė finansines priemones, skirtas energijos vartojimo efektyvumui didinti, visų pirma siekiant įgyvendinti tikslą 20 proc. ESI fondų lėšų skirti investicijoms į mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomiką, pasitelkiant finansines priemones. Tačiau kai kurios valstybės narės vėluoja šioje srityje ir, jei būtų daugiau naudoti parengtų priemonių, tai galėtų padėti užpildyti šią spragą.

Kartu teisėkūros procedūra priimamo akto pasiūlyme dėl Pastatų energinio naudingumo direktyvos numatyta priemonių, kuriomis siekiama **susieti** viešosiomis lėšomis teikiamas **finansines paskatas** su sutaupytu energijos kiekiu.

II kriterijus. Projektų telkimas ir pagalba projektams rengti

Kad ši iniciatyva būtų sėkminga, būtina sudaryti finansuoti tinkamų didelio masto projektų rezervą, iš kurio projektai būtų finansuojami pasitelkiant investavimo platformas ir finansų priemones. Tačiau daugeliui projektų rengėjų – valdžios institucijų, fizinių asmenų ar įmonių – trūksta gebėjimų ir pajėgumų parengti, įgyvendinti ir finansuoti plataus užmojo projektus, skirtus švarią energiją vartojantiems pastatams. Todėl Komisija:

- a. bendradarbiaudama su Europos investavimo konsultacijų centru **sustiprins ES lygmeniu taikomas projektų rengimo pagalbos priemones**¹⁶, tokias kaip ELENA. Tuo siekiama didinti investicinių projektų rezervą, remti finansinių priemonių diegimą, priartėti prie projektų rengėjų, visų pirma iš Rytų ir Vidurio Europos, dar labiau įtraukti miestus bei vietos subjektus ir skatinti perspektyvių sprendimų, įskaitant naujoviškas technologijas, finansavimą ir organizavimo strategijas, telkimą ir įsisavinimą rinkoje. Komisija padidins ES projektų rengimo pagalbos priemonių biudžetą nuo 23 mln. EUR 2015 m. iki 38 mln. EUR per metus nuo 2017 m. Numatoma, kad 2016–2017 m. ES projektų rengimo pagalbos biudžetas pritrauks iki 3 mlrd. EUR¹⁷ investicijų į tvariosios energijos naudojimą pastatuose;
- b. **skatins valstybės nares sukurti specialius** projektų rengėjams skirtus **vietos ar regioninius vieno langelio principu veikiančius kontaktinius centrus**, kuriuose klientams būtų teikiamos visos paslaugos: nuo informacijos teikimo, techninės pagalbos, finansinės paramos organizavimo ir teikimo iki sutaupytų lėšų stebėsenos. Šios priemonės turėtų padėti sudaryti didesnę vietoje parengtų projektų rezervą ir užmegzti tvirtą bei patikimą partnerystę su vietos subjektais (pvz., MVI, finansų įstaigomis ir energetikos agentūromis), o svarbiausia – susieti finansavimo pasiūlą su paklausa. ES remia šių vieno langelio principu veikiančių kontaktinių centrų kūrimą ir pakartotinį diegimą užtikrindama keitimąsi gerąja patirtimi pagal iniciatyvą „Manag'Energy“¹⁸, skirdama finansavimą pagal programą „Horizontas

¹⁶ Priemonės ELENA ir projektų rengimo pagalbos priemonių kvietimas teikti pasiūlymus pagal programą „Horizontas 2020“.

¹⁷ Remiantis anksčiau pagal priemonę ELENA ir EASME projektų rengimo pagalbos priemonių pasiektu sverto koeficientu.

¹⁸ „Manag'Energy“ – tai gebėjimų stiprinimo kontaktinis centras, padėsiantis daugiau nei 400 Europos vietos ir regioninių energetikos agentūrų didinti savo pajėgumą finansuoti energijos vartojimo efektyvumo projektus ir sudarysiantis sąlygas agentūroms kurti struktūras laikantis kompleksinio integruoto vietos ir (arba) regionų lygmens požiūrio.

2020¹⁹ ir ES projektų rengimo pagalbos priemonės arba, kai tinkama, teikdama finansavimą iš Europos struktūrinių ir investicijų fondų.

Kartu papildomą postūmį grupuoti mažos apimties projektus suteiks siūlomas Energijos vartojimo efektyvumo direktyvos 7 straipsnyje valstybėms narėms nustatytų energijos taupymo įpareigojimų pratęsimas.

III kriterijus. Rizikos mažinimas

Finansų įstaigos ragina²⁰ investuotojus ir finansuotojus geriau suvokti tikrąją rinkos duomenimis ir veiklos rezultatais pagrįstą investicijų į tvariosios energijos naudojimą pastatuose riziką ir naudą. Bankai turėtų palaipsniui pripažinti pagrindinius veiksnius, pavyzdžiui, mažesnę energijos taupymo paskolų mokėjimo įsipareigojimų neįvykdymo tikimybę arba turto vertės prieaugį dėl didesnio energijos vartojimo efektyvumo, ir tai turėtų atsispindėti jų finansavimo produktų kainoje. Taip pat svarbu sukurti specialius tvariosios energijos naudojimo pastatuose finansavimo produktus, siekiant skatinti sukurti antrinę (refinansavimo) rinką ir padidinti privataus kapitalo dalyvavimą. Siekdama paremti šį rinkos pokytį Komisija:

- a. **sukuria Energijos vartojimo efektyvumo rizikos mažinimo platformą**, kurioje galima susipažinti su daugiau nei 5 000 Europos pramonės ir pastatų energijos vartojimo efektyvumo projektų techniniais ir finansiniais veiklos rezultatais. Projektų rengėjai, finansuotojai ir investuotojai raginami toliau pildyti šią atvirą duomenų bazę ir naudotis jos teikiamomis lyginamosios analizės ir tarpusavio mokymosi galimybėmis;
- b. glaudžiai bendradarbiaus su viešosiomis ir privačiosiomis finansų įstaigomis, pramonės atstovais ir sektoriaus ekspertais siekiant parengti **bendrai sutartą investicijų į tvariosios energijos naudojimą pastatuose garantijų sistemą**. Šią iniciatyvą bendrai parengs Energijos vartojimo efektyvumo finansų įstaigų grupė¹¹ ir ją įgyvendinti numatoma 2017 m. Ji padės finansų įstaigoms į savo verslo praktiką įtraukti svarbiausią su energija susijusių priemonių teikiamą naudą, kartu mažinant sandorių sąnaudas ir didinant investuotojų pasitikėjimą. Šie veiksmai taip pat padės išnaudoti žalosios hipotekos rinkos potencialą.

Be to, į teisėkūros pasiūlymą dėl Pastatų energinio naudingumo direktyvos įtraukta priemonių, skirtų privačiojo sektoriaus investuotojams suteikti galimybę gauti daugiau geresnės informacijos, įskaitant patikimesnius pastatų energinio naudingumo sertifikatus, faktinio viešuosiuose pastatuose suvartojamo energijos kiekio duomenų rinkinius, ir toliau kurti ilgalaikių renovacijos veiksmų planus, kuriais būtų galima vadovautis priimant investicinius sprendimus.

Komisija taip pat įsteigia **ES pastatų stebėsenos centrą**, skirtą informacijai apie ES pastatus ir jų energinę renovaciją centralizuotai rinkti. Tai suteiks galimybę naudotis parama rengiant, įgyvendinant, stebint ir vertinant politiką ir susijusias finansines priemones.

¹⁹ Programa „Horizontas 2020“ (EE-23-2017), susijusi su novatoriško finansavimo schemomis, t. y. schemomis, pagrįstomis projektų telkimu arba regioninio arba nacionalinio lygmens koordinavimo centrais.

²⁰ www.eefig.com

2. Statybų sektorius

Komisija paragins statybų sektoriaus suinteresuotuosius subjektus aptarti, kokie yra investicijų į tvariosios energiją naudojimą pastatuose iššūkiai ir tų investicijų teikiamos galimybės ir kaip jas būtų galima dar labiau skatinti. Tai papildo Darnių statybų aukšto lygio trišalio forumo darbą, susijusį su 2020 m. statybų strategija.

Vadovaudamasi Europos įgūdžių darbotvarke²¹ Komisija deda pastangas siekdama padėti išspręsti su įgūdžiais susijusias problemas. Atsižvelgdama į patirtį, įgytą vykdant šiais metais pradėtas bandomąsias schemas, 2017 m. Komisija pradės įgyvendinti naujus vadinamuosius sektorių bendradarbiavimo įgūdžių srityje planus, vienas kurių taip pat bus susijęs su statybų sektoriumi ir jame daugiausia dėmesio bus skiriama energijos vartojimo efektyvumui ir skaitmeniniams įgūdžiams. Atsižvelgiant į tai bus kuriamos sąsajos su Komisijos įgūdžių stiprinimo iniciatyva, kuria siekiama pagerinti statybų sektoriaus darbuotojų įgūdžius, susijusius su energijos vartojimo efektyvumo ir atsinaujinančių išteklių energijos technologijomis, jų diegimu ir valdymu²².

Naujų pastatų statyba ar pastatų renovavimas siekiant padidinti jų energijos vartojimo efektyvumą teikia galimybę persvarstyti statybų ir griovimo veiklą, siekiant atsižvelgti į platesnius efektyvaus išteklių naudojimo aspektus. Pagal žiedinės ekonomikos teisės aktų rinkinį Europos Komisija kitais metais pateiks ES sistemą, siekiant įvertinti bendrą pastatų aplinkosauginį veiksmingumą. Tokia sistema turėtų būti taikoma siekiant skatinti žiedinę ekonomiką apstatytoje aplinkoje, be kita ko, ją taikant didelio masto taikomuosiuose projektuose, Europos struktūriniuose ir investicijų fonduose ir nacionalinėje politikoje ir teisės aktuose. Be to, Europos Komisija nagrinėja galimybes, kaip paremti iniciatyvas, skirtas investicijoms į naują ir (arba) naujovišką statybų ir griovimo atliekų perdirbimo infrastruktūrą atsiliekančiuose regionuose skatinti, atsižvelgiant į tikslą iki 2020 m. pagal Atliekų pagrindų direktyvą įgyvendinti pakartotinio naudojimo, naudojimo ir perdirbimo 70 proc. tikslą. Tokios investicijos galėtų būti remiamos Europos strateginių investicijų fondo lėšomis. Šiuo metu yra steigama speciali žiedinės ekonomikos projektams skirta platforma. Be to, Komisija parengė Statybų ir griovimo atliekų tvarkymo protokolą, siekdama padėti suinteresuotiesiems subjektams atliekas tvarkyti aplinkai nekenksmingu būdu ir padidinti jų perdirbimo galimybes. Žvelgiant į ateitį, Europos Komisija šiuo metu taip pat rengia darnaus pastatų projektavimo principus ir taisykles, kad vykdant statybų ir griovimo veiklą susidarytų mažiau atliekų ir būtų skatinamas medžiagų perdirbimas. Visos šios iniciatyvos padės savo ruožtu sumažinti su statybinėmis medžiagomis susijusį energijos suvartojimą ir sąnaudas.

Pagerinus rinkų veikimą reikia išnaudoti statybų sektoriaus augimo ir darbo vietų kūrimo potencialą. Statybų sektoriaus tinkamumo patikros rezultatai bus naudojami siekiant užtikrinti geresnį susijusių vidaus rinkos ir energijos vartojimo efektyvumo teisės aktų derėjimą. Pavyzdžiui, kai tinkama, dėl ekologinio projektavimo reglamentų atsirandantys reikalavimai turėtų būti įtraukti į tiems patiems produktams pagal Statybos produktų reglamentą taikomus suderintus standartus, siekiant gamintojams suteikti vieną bendrą sistemą, pagal kurią jie galėtų bandyti savo produktus. Kadangi statybos produktų vidaus rinka vis dar yra

²¹ Komunikatas „Nauja Europos įgūdžių darbotvarkė. Dirbti kartu siekiant didinti žmogiškąją kapitalą, įsidarbinimo galimybes ir konkurencingumą“, COM(2016) 381.

²² Iniciatyva finansuojama pagal programą „Pažangioji energetika Europai“ ir programos „Horizontas 2020“ 3-įjį socialinį uždavinį.

susiskaldžiusi, šiuo metu vyksta konsultacijos su suinteresuotaisiais subjektais²³, kurios galbūt lems Statybos produktų reglamento peržiūrą per šios Komisijos kadenciją.

Europos Komisija ir toliau remis inovacijas skatindama pažangių technologinių produktų ir procesų kūrimą vykdant sutartinę viešojo ir privačiojo sektorių partnerystę *dėl efektyviai energiją vartojančių pastatų*. Tikimasi, kad, vykdant šią viešojo ir privačiojo sektorių partnerystę, bus išrastos technologijos, būtinos siekiant padidinti Europos statybų pramonės tvarumą ir konkurencingumą²⁴.

Ši iniciatyva galėtų būti remiama laikantis pažangaus požiūrio į viešuosius pirkimus, kuriuo skatinama priimti novatoriškus mažo anglies dioksido kiekio sprendimus įgyvendinant pramonės inicijuojamas standartizavimo iniciatyvas, tokias kaip „SustSteel“²⁵. Kai šie standartai bus parengti, juos galės naudoti statybų sektorius, kad įvykdytų savo tvarumo tikslus. Šis požiūris iš principo gali būti taikomas ir kitiems statybos produktams ir suteiktų galimybę sektoriui įvertinti savo pastangas ir veiksmingiau platinti savo produktus.

Naujosiomis viešųjų pirkimų direktyvomis (galiojančiomis nuo 2016 m. pavasario) sustiprintos ir optimizuotos visos esamos inovacinės priemonės: funkciniai kriterijai, variantai, kokybės aspektai techninėse specifikacijose ir skyrimo kriterijai. ES taip pat prisideda prie inovacijų finansavimo vykdant viešuosius pirkimus iš Europos struktūrinių ir investicijų fondų ir pagal programą „Horizontas 2020“. To rezultatas – įgyvendinama nemažai novatoriškų projektų. Įdomus pavyzdys yra tarpvalstybinis projektas PAPIRUS (apimantis Vokietiją, Ispaniją, Italiją ir Norvegiją), kuriuo siekiama skatinti priimti, įgyvendinti ir patvirtinti novatoriškus tvarios statybos sprendimus, vykdant viešuosius pirkimus ir daugiausia dėmesio skiriant energijos beveik nevartojantiems pastatams. Be to, Komisija paskelbė biuro pastatų projektavimui, statybai ir valdymui skirtų savanoriškų žaliojo viešojo pirkimo kriterijų dokumentą, kuriame pateikiama įvairių rekomendacijų, kaip įsigyti ekologišką, efektyviai energiją vartojantį biurų pastatą²⁶.

Skaitmeninės technologijos gali padėti padidinti statybos procesų ir pastatų eksploatavimo energijos vartojimo efektyvumą, taip prisidedant prie mūsų energijos taupymo tikslų. Todėl Komisija padeda nustatyti bendrus viešųjų pirkimų principus ir taisykles, susijusius su pastatų charakteristikų, įskaitant jų energinį naudingumą (statinio informacinis modeliavimas), skaitmeninimu. Tai prisidėtų prie bendros skaitmeninio pastatų žurnalo sistemos parengimo bei specialių MVI skirtų veiksmų ir sudarytų sąlygas gerokai lengviau keisti informacija ir remti sprendimų priėmimą prieš statybos projektų įgyvendinimą, juos įgyvendinant ir įgyvendinus, išvengti konkuruojančių nacionalinių strategijų susiskaidymo ir sumažinti MVI sąnaudas. Be to, pagal PPO sutartį dėl viešųjų pirkimų ir dvišalius susitarimus ES užtikrina, kad viešieji pirkimai būtų vykdomi skaidriai ir konkurencingai, nediskriminuojant ES prekių, paslaugų ar tiekėjų.

²³ Kaip numatyta Statybos produktų reglamento įgyvendinimo ataskaitoje (įrašyti nuorodą).

²⁴ http://ec.europa.eu/research/industrial_technologies/energy-efficient-buildings_en.html.

²⁵ Plieno pramonė rengia Europos tvaraus plieno standartus („SustSteel“), kurie sudarys sąlygas įmonėms patvirtinti, kad jų statybų sektoriui skirti plieno gaminiai atitinka nustatytus ekonominių, aplinkosauginių ir socialinių tvarumo aspektų reikalavimus.

²⁶ SWD(2016) 180 *final*, „ES ŽVP kriterijai, taikomi biuro pastatų projektavimui, statybai ir valdymui“.